[2018] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 461

1382 ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮਾਨਵੀ ਹਾਲਤਾਂ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ

(ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਨਾਗਰਿਕ) ਨੰਬਰ 406 ਆਫ਼ 2013)

08 ਮਈ 2018

[ਮਦਨ ਬੀ. ਲੋਕੁਰ ਅਤੇ ਦੀਪਕ ਗੁਪਤਾ, ਜੇਜੇ।]

ਜੇਲ੍ਹ: ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਧੀਨ - ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਧੀਨ ਸਮੀਖਿਆ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਸਟੈਂਡਰਡ ਓਪਰੇਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (ਨੰਬਰ) ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ - ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀੜ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀੜ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਲੈਣਗੇ - ਜੇਲ੍ਹ ਸਟਾਫ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਦੇਖੇਗਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਲਾਅ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਰਾਹੀਂ ਮਹਿਲਾ ਕੈਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ - ਮੰਤਰਾਲਾ ਅਧਿਐਨ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ - ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸੁਧਾਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਮਾਡਲ ਯੂਨੀਫਾਰਮ ਨਿਯਮ ਨਾਮਕ ਮਾਡਲ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗੀ - ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਗੀਆਂ - ਮਾਮਲਾ 2.8.2018 ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਿਵਲ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2013 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ. 406।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ।

ਏ.ਐਨ.ਐਸ. ਨਾਡਕਰਨੀ, ਏ.ਐੱਸ.ਜੀ., ਵਿਭਾ ਦੱਤਾ ਮਖੀਜਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸੌਰਭ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ, ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰੀ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਗੌਰਵ ਅਗਰਵਾਲ (ਏ. ਸੀ.), ਆਰ.ਐੱਮ. ਬਜਾਜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਿਨੂ ਤਮਟਾ, ਆਰ. ਬਾਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ, ਸੁਸ਼ਮਾ, ਸੁਸ਼ਮਾ, ਸੁਸ਼ਮਾ। ਐੱਮ.ਕੇ.ਮਰੋਰੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਰਤੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਕਰ. ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ, ਬੀ.ਵੀ. ਬਲਰਾਮ ਦਾਸ, ਗੁੰਟੂਰ ਪ੍ਰਭਾਕਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਿੰਘ, ਗੌਤਮ ਪ੍ਰਭਾਕਰ, ਸ਼ੁਵੇਦੀਪ ਰਾਏ, ਸਯੁਜ ਮੋਹਨਦਾਸ ਐੱਮ., ਐੱਮ. ਸ਼ੋਏਬ ਆਲਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਫੋਜ਼ੀਆ ਸ਼ਕੀਲ, ਉੱਜਵਲ ਸਿੰਘ, ਮੋਜਾਹਿਦ ਕਰੀਮ ਖਾਨ, ਅਤੁਲ ਝਾਅ, ਸੰਦੀਪ ਝਾਅ, ਧਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ, ਸ. ਅਪੂਰਵਾ ਭੂਮੇਸ਼, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੇਮੰਤਿਕਾ ਵਾਹੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਮਤਾ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਸ਼ਾਖਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੋਧਿਕਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੱਲਵੀ ਬਘੇਲ, ਅਜੈ ਮਾਰਵਾਹ, ਮੂਲ ਸਿੰਘ, ਬੀ.ਕੇ. ਸਤੀਜਾ, ਸੰਜੇ ਕੇ. ਵਿਸੇਨ, ਤਪੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਮੁਹੰਮਦ. ਵਾਕਸ, ਆਦਿਤਿਆ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਵੀ.ਐਨ. ਰਘੂਪਤੀ, ਪਰੀਕਸ਼ਤ ਪੀ. ਅੰਗਦੀ, ਸੀ.ਕੇ. ਸਸੀ, ਅਰਜੁਨ ਗਰਗ, ਮਹਾਲਿੰਗ ਪੰਦਰਗੇ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਆਰ. ਕਟਨੇਸ਼ਵਰਕਰ, ਲੀਸ਼ਾਂਗਥਮ ਰੋਸ਼ਮਣੀ ਖ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੇਬਾਮ ਬਬੀਨਾ, ਰੰਜਨ ਮੁਖਰਜੀ, ਡੈਨੀਅਲ ਸਟੋਨ ਲਿੰਗਦੋਹ ਕੇ. ਵੀ. ਖਾਰਲੀਂਦੋ, ਕੇ. ਐਨ. ਮਧੁਸੂਧਨਨ, ਨਿੱਤਿਆ ਮਧੁਸੂਧਨਨ, ਟੀ. ਜੀ. ਨਾਰਾਯਣਨ ਨਾਇਰ, ਮਿਸਜ਼ ਕੇ. ਅਨਾਟੋਲੀ ਸੇਮਾ, ਐਡਵਰਡ ਬੈਲਹੋ, ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਕੇ. ਲੂਈਕਾਂਗ ਮਾਈਕਲ, ਜ਼ੈਡ. ਐਚ. ਆਈਜ਼ੈਕ

ਹਾਈਡਿੰਗ, ਮਿਸ ਅਨਿੰਦਿਤਾ ਪੁਜਾਰੀ, ਮਿਸ ਕਵਿਤਾ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਅਸ਼ੋਕ ਪਾਨਿਗ੍ਰਾਹੀ, ਮਿਸ ਉੱਤਰਾ ਬੱਬਰ, ਮਿਸ ਅਕਾਂਕਸ਼ਾ ਚੌਧਰੀ, ਮਿਸ ਭਾਵਨਾ ਦੁਹੂਨ, ਅਮਿਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਅੰਕਿਤ ਰਾਜ, ਮਿਸ ਰੁਚੀ ਕੋਹਲੀ, ਮਿਸ ਪ੍ਰਗਤੀ ਨੀਖਰਾ, ਅਰੂਣਾ ਮਠੁਰ, ਅਵਨੀਸ਼ ਅਰਪੁਠਮ, ਮਿਸ ਅਨੁਰਾਧਾ ਅਰਪੁਠਮ, ਮਿਸ ਸਿਮਰਨ ਜੀਤ (ਐਰਪੁਠਮ ਅਰੂਣਾ & ਕੋ.), ਸ਼ੁਵੋਦੀਪ ਰਾਏ, ਰਿਤੁਰਾਜ ਬਿਸਵਾਸ, ਐਮ. ਯੋਗੇਸ਼ ਕੰਨਾ, ਸੁਜਾਥਾ ਬਗਾਧੀ, ਗਰਵੇਸ਼ ਕਬਰਾ, ਮਿਸ ਰਚਨਾ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਮਿਸ ਮੋਨਿਕਾ, ਮਿਸ ਸੁਦੀਪਤਾ, ਸੁਹਾਨ ਮੁਕਰਜੀ, ਹਰਸ਼ ਹੀਰੂ ਗੁਸਹਾਨਬੀ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਮਿਸ ਆਸਥਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਮਜੀਦ ਮਕਬੂਲ, ਅਮਿਤ ਵਰਮਾ (ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. ਚੈਂਬਰਜ਼ ਐਂਡ ਕੋ.), ਭੂਪੇਸ਼ ਨਰੂਲਾ, ਕੇ. ਵੀ. ਜਗਦੀਸ਼ਵਰਨ, ਮਿਸਜ਼ ਜੀ. ਇੰਦਿਰਾ, ਐਮ. ਐਸ. ਦੋਆਬੀਆ, ਐਸ. ਐਸ. ਰਾਵਤ, ਵੀ. ਜੀ. ਪ੍ਰਾਗਾਸਮ, ਐਸ. ਪ੍ਰਭੂ ਰਾਮਸੁਬ੍ਰਮਣੀਅਮ, ਐਸ. ਮਨੁਰਾਜ, ਟੀ. ਐਨ. ਰਾਮਾ ਰਾਓ, ਹਿਤੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਟੀ. ਵੀਰਾ ਰੈੱਡੀ, ਮਿਸ ਰਿਤੂ ਕੁਮਾਰ, ਮਿਸ ਪ੍ਰਗਿਆ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ, ਕਮਲ ਮੋਹਨ ਗੁਪਤਾ, ਪੀ. ਵੈਂਕਟ ਰੈੱਡੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ ਤਿਆਗੀ (ਵੈਂਕਟ ਪਲਵਾਈ ਲਾਅ ਐਸੋਸੀਏਟਸ), ਪੁਖਰੰਬਮ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਅਗਰਵਾਲ, ਯਸ਼ ਐਸ. ਵਿਜੈ, ਅਡਵੋਕੇਟਸ ਜੋ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

ਆਰਡਰ

ਅਸੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਮਿੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਨੋਟ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

ਅੱਜ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਛੇ ਮੁੱਦੇ ਹਨ:

1. ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਧੀਨ ਸਮੀਖਿਆ ਕਮੇਟੀ

ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਐਸ. ਰਾਠੀ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਐਨ.ਏ.ਐਲ.ਐਸ.ਏ. ਦੁਆਰਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਡਰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਸਮੀਖਿਆ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਸਟੈਂਡਰਡ ਓਪਰੇਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (ਨੰਬਰ) ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਵਿਦਵਾਨ ਮਿੱਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਐਨ.ਏ.ਐਲ.ਐਸ.ਏ. ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਚਰਚਾ ਕਰਨਗੇ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਨੰਬਰ ਨੂੰ 30 ਜੂਨ, 2018 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜਾਂ ਅਤੇ ਅੰਡਰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਸਮੀਖਿਆ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਐਨ.ਏ.ਐਲ.ਐਸ.ਏ. ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਉਪਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ।

ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਠੀ ਅਤੇ ਐਨ.ਏ.ਐਲ.ਐਸ.ਏ. ਦੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਨੰਬਰ ਦੇ ਖਰੜੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

2. ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀੜ-ਭੜੱਕਾ

ਵਿਦਵਾਨ ਮਿੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੋਟ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਭੀੜ-ਭੜੱਕਾ 100% ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ 150% ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ/ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮਝਦਾਰੀ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਹਰੇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਚੁੱਕਣ।

ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਹਰੇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਭੇਜਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵਾਪਸ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

3. ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਟਾਫ਼ ਵਿੱਚ ਅਸਾਮੀਆਂ

ਵਿਦਵਾਨ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਨੋਟ ਤੋਂ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਟਾਫ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਸਦਾ ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਦਵਾਨ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਨੋਟ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਹਰੇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਲੈਣ।

ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਹਰੇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਭੇਜਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵਾਪਸ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

4. ਔਰਤ ਕੈਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ

ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹਿਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਦਿੱਲੀ ਰਾਹੀਂ ਮਹਿਲਾ ਕੈਦੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਧਿਐਨ 30 ਜੂਨ, 2018 ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਤਰਾਲਾ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ ਚਾਹੇਗਾ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 2 ਜਾਂ 3 ਹਫ਼ਤੇ ਲੱਗਣਗੇ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ 2 ਅਗਸਤ, 2018 ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰੋ।

5. ਸਿਖਲਾਈ ਮੈਨੂਅਲ

ਬਿਊਰੋ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਰਿਸਰਚ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਰਡਰਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਸਿਖਲਾਈ ਮੈਨੂਅਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਲਿਸ ਅਕੈਡਮੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਅਕੈਡਮੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਿਊਰੋ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਕੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਗੀਆਂ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਬਿਊਰੋ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਰਿਸਰਚ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਸਟਾਫ਼ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਹੋਰ ਸਿਖਲਾਈ ਮੈਨੂਅਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ, ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

6. ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ

ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦਰਅਸਲ, ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸੁਧਾਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਮਾਡਲ ਯੂਨੀਫਾਰਮ ਨਿਯਮ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਡਲ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਯਮ ਅੰਤਿਮ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਡਲ ਨਿਯਮ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ।

ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮਾਡਲ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣਗੇ।

1382 ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੜ-ਅਮਨੁੱਖੀ ਹਾਲਾਤ

ਵਿਦਵਾਨ ਮਿੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 63 ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਗੀਆਂ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ 'ਤੇ ਵੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ 2 ਅਗਸਤ, 2018 ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰੋ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ